ספר הקנה — סוד ההקפות

סוד ההקפות.

ומקיפים בכל יום את הארון זכר להיקף המזבח שכן המשנה אומרת בכל יום מקיפין את המזבח וכו' ואומר אנא ה' הושיעה נא אני והו הושיעה נא, ואז"ל כל המקיים לולב באגדו והדס בעבותו כאלו בנה מזבח והקריב קרבן הכוונה שהקרבן מקרב הכוחות הרוחניות כן הלולב באגודו והדס בעבותו שהכל דוגמות עליונות לחבר את האהל להיות אחד ולקשרם במקום העליון כשלהבת בגחלת, ובעל המאמר לא הרמיז באמרו רק לולב והדס וערבה באגד הלולב ואלו אתרוג לא אמר לפי שהוא עם כולם וכולם עמו אלא שאינו אגוד עמם תמיד וע"כ הוא לבדו כי הוא נאגד לזמנים כפי הרצון העליון וזהו אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ, ומפני שאנו רואים רמזים בתורה שכל יום מאלו הימים רומז בשמטות ע"כ בכל יום אנו מקיפין הקפה אחת כי השמטות היקף.

וזה סדר עשיית המצוה בי"ט הראשון הולך האדם בביתו ולוקח לולב בידו והולך לבהכ"נ ומתפלל ולולבו בידו, ושמע ענין ההקפות ביום הראשון מקיפין רמז לחסד שהיא מדה ראשונה וע"כ אנו אומרים הושיע נא בחגיגת יום ראשון והוא הנקרא אל למושעות ואנו מודים ומשבחים את הבינה כי הבינה הגוזרת.

ביום ב' מקיפין ומשבחין לשם הנקרא י"ה היא הבינה שבראה בשם י"ה עליונים ותחתונים שנאמר כי ביה ה' צור עולמים, ואנו מודים שהפחד הוי שמטתו אלף שנים כפי גזירת הבורא.

ביום ג' אנו מקיפין את התורה ומשבחין לבינה שגזרה שמטתה לשם שבו ג' אותיות ונרמזת תוך ראש וסוף והוא שם יה"ו הרומז בת"ת ואנו מודים שת"ת שמטתו אלף שנים.

ביום ד' אנו מקיפין את התורה ואנו משבחים לשם יה היא הבינה ואנו מודים ששמטת נצח אלף שנים.

ביום ה' אנו מקיפין את התורה ואנו משבחין לשם י"ה היא הבינה ששמטת הוד הנקרא אלהים אלף שנים.

ביום ו' אנו משבחים לשם י"ה יתברך היא הבינה שגזרה להיות שמטת יסוד אלף שנים, ביום השביעי אנו מקיפין שבע פעמים לרמוז שאנו משבחים עם ז' בניה ואנו מאמינים שהבינה כלולה עם כתר וחכמה וז' בניה עמה והכל אחד נעוץ הסוף בתחילה.

ולאחר השלמת ז' ההקפות שהם ז' השמטות יחזרו הכל בבינה ומשם ואילך אין לחקור אפי' במחשבה, והאומר בני דבר אחר או הזוכר לשלש ולקצץ בנטיעות ח"ו יוחרם בחרם יריחו ויקצר ה' ימיו ושנותיו כי השם צוה לקחת לולב ז' ימים נגד ז' ימים עליונים שכל אחד שמטה אלף שנים, ואמר ד' מינים מזרח מערב צפון דרום לשבח הגוזר בארבע פנותיו הנכללים כולם לאחד, ואם יבא הפריץ והנבל אשר נבלה עמו לקצץ בנטיעות לחדש שלש מצד שהאגד בשלש ישבר שיניו ימח שמו מספר חיים, לכן אמר ושמחתם לפני ה' אלהיכם להורות שהשם הוא אחד והוא אלהינו ומצותיו להודות בו ובמאמריו גזירותיו הפועלים פעולותיו ואין עוד מלבדו, וי לכם אנשי רשע דעסקיתו בחכמה חיצונה להכיר בוראכם כה תזכו וכה תחיו כמו שלא תשיגו מכל החכמה להכיר ולדעת אפילו כחוט השערה כי אדרבא הם הגורם לדחות אתכם ממקומכם וללכת להשתחוות לאל זר וזובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו ועליהם אמר הכתוב לא יאבה ה' סלוח לו כי אז יעשן אף ה' וקנאתו.

וכוונת הענין הוא שלא תטעה לומר בר מינן שיש חסרון בהויות לומר אעפ"י שהמלך גזר שכל מאמר ומאמר יקיף שית אלפים וחד חרוב שבת ומנוחה ואפ"ה המאמרים אין בהן חסרון שכשם שאלו המינים קיימין כך אלו המאמרות קיימים אלא דהתנאים הבראים מחולקים אי מקיפין בלולב או בערבה.

כי מאן דאמר בלולב בעבור שהוא מלך בו' קצוות ואחר השמטה הזאת שמטת הלולב ע"כ בו עיקר הקפה וחד אמר בערבה שכל שמטה יהיה גם הערבה הרומז לדין אם רב ואם מעט וע"כ בו מקיפין וצדקו דברי האומר בלולב כי בז' מצות הערבה ומקיפין אותו ז' פעמים שבכל השמטות תמצא ולכן אם אין לולב אין מקיפין כל ששה אבל בז' מקיפין בערבה כ"א לוקח

ערבה, ודי בג' עלין ובלבד שיהא לחין שכן א"ר נחמן ואל תאמר שמצוה של ערבה קלה אדרבא חמורה היא שהרי נידחים כל המועדים ממקומם בעבודה, הלא תראה שר' יוחנן נתן עדות שר' נחוניא בן הקנה אומר ערבה הלכה למשה מסיני אלא שהסוד עמוק הוא ואמר שהוא מנהג נביאים, הלא תראה שר"א בר צדוק שקיל ערבה חביט חביט ולא בירך ולדבריו בשוה מנהג לא נברך כעין י"ט שני בקידוש וכעין הלל בר"ח.

אלא הסוד הוא עמוק כי הע' שרים החיצונים קשים ורעים ונאחזים מפחד שהערבה רומזת בו וששה ימים אנו מברכים בלולב והערבה עמו כענין פן תעזוב את הלוי, אבל בשביעי שהערבה לבדה ואנו מרמזים שימצא בכל השמטות אין לברכו שיתברכו האומות ממנו כענין אף חובב עמים, וגם ערבה יחידה אם נברך עליה תרתי לריעותא חדא מה שאמרתי ועוד יחרה אף ה' כי לקחת אותה בעבור שאינה עושה פרי ועליה נבאשין מהרה להיות הדין כפוף, ודע בני שהנותן אתרוג ולולב לחבירו במתנה ע"מ להחזיר לצאת בו צריך לקיים תנאו ואם לאו לא יצא, וצריך שיהיו ד' דברים בתנאי ואלו הן, ע"מ שתחזירהו לי כבר זכה במתנה בלקיחה משם ואילך כל הדברים בטלים ולמפרע זה שתחזירהו לו אינו יודע שהוא שלו והוה ליה חזרה שלא כדין ולא יצא עם אותו הלולב עד שיתננו השואל למשאיל מתנה גמורה וזה צריך בדיני ממונות ובקדושין ובגרושין, הראשון האיר עינינו ר"מ שצריך להיות ת"כ ע"מ שתחזירהו לי ואם לא תחזירהו לי וכו' השני שיהא הן קודם ללאו שתחזירהו לי ואם לא תחזירהו וכו' הג' שיהא תנאי קודם למעשה ע"מ שתחזירהו לי הא לך אתרוג במתנה הד' שיהא דבר שאפשר לקיימו ואם לא תחזירהו לי שלא תשתה יין לעולם, וכן בקדושין אמר הרי את מקודשת לי ע"מ שאני עשיר ואם איני עשיר לא תהא מקודשת כבר נתקדשה ואפי' שאינו עשיר אלא יאמר ע"מ שאני עשיר תהא מקודשת לי, וזה למדנו מבני גד ובני ראובן אם יעברו ונתתם ואם לא יעברו ונאחזו בתוככם.

אל"ר וכי בכוונה דברו כך בלשונם אבל אם היו בלשונם ונתתם אם יעברו הייתי אומר מעשה קודם לתנאי צריך מיהו זה שדברו שלא בכוונה איך נדייק משם ולקדש אשה שלא כדין.

א"ל תסיר קליפות מעיניך וראה שמוכרחים היו שכן התנאי במעשה בראשית ואין כאן מקומו.

ראית בני מה ארז"ל לולב דומה לשדרה רומז לת"ת, אתרוג דומה ללב רומז לעטרה, הדס דומה לעינים המאירים הוא חסד ונצח, ערבה לשפתיים רומז לפחד והוד התובעים דין, והניחו האיזוב שהתורה אמרה ולקחתה אגודת איזוב אגידה אחת ויליף לקיחה לקיחה מה שם אזוב אף כאן איזוב וע"כ ה' מינים הם נגד ה' חומשי תורה דמ"ש בציצית ה' קשרים וכאן ד' מינים.

אל"ר הרי הוא כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט.

אל"ב אי הוי כתיב ביום ולקחתם לכם פרי וכו' כדקאמרת השתא דכתיב ולקחתם לכם ביום ראשון הפסיק בין הלקיחה והמינים ואין כאן כלל ופרט א"ל והלא אפי' הי' רחוק כמה מילין דנין שכן ארז"ל.

א"ל ב"ש הוא ואין הלכה כמותם וגם הכוונה כדין ד' כנפות וכד' פרשיות שבתפילין שהרי בד' נכלל כל ההיקף וגם האיזוב רומז באתרוג, ובהזאות יתבאר בעז"ה.

וגם אז"ל כשם שא"א לאלו בלא מים, כך אי אפשר לעולם בלא מים ואין דבריהם נראין שהרי ערבה יש בהרים אשר אין שם מים וגם הלולב, אלא הכוונה הוא שאלו הד' מינים רומזין עליהם אי אפשר להם בלא מים עליונים המתוקים והמאירין שאין מים זדונים יורדים משם.

אל"ר מהו לולב א"ל בלול שדין ורחמים בלול בו ועוד א"ל מהו לולב א"ל לולב הוא תורה שבכתב ועולה ס"ח נגד ס"ח אלפי"ן שבעשרת הדברות, אל"ר מהו הדס.

א"ל הדס ולולב בגימ' אחד ואחד יותר לומר ששניהם א'.

אל"ר מהו ערבה א"ל בגימ' עז"ר שעתיד לעזור לישראל אבל עתה בזמן הגלות אף חובב עמים, א"ל מהו ערבה א"ל ערב ה' ר"ל כנ"י ערב בזה, א"ל מהו אתרוג א"ל נתחבר עם ג' מינין והם הדס לולב וערבה ועולה תרי"ג כי האתרוג הוא המבאר תרי"ג מצות: